

PROGRAMA D'ECOLOGIA VETERINÀRIA

Curs 2011 - 2012

PROFESSORAT

Professors responsables: ✓ Dra. Elena Albanell (VO-330; Agricultura).
e-mail: Elena.Albanell@uab.cat

✓ Dr. Jordi Bartolomé (VO-332; Agricultura).
e-mail: Jordi.Bartolome@uab.cat

Professors: ✓ Dra. Elena Albanell (Agricultura)
✓ Dr. Jordi Bartolomé (Agricultura)
✓ Dr. Ramón Casals (Producció Animal)
✓ Dra. Eva Castells (Toxicologia)
✓ Dra. Josefina Plaixats (Agricultura)

OBJECTIUS

- Comprendre els principis bàsics de l'Ecologia.
- Conèixer la interacció animal-medi ambient durant la seva producció i analitzar les seves conseqüències.
- Conèixer les relacions que hi ha entre el món animal i els tòxics o contaminants que es troben en el medi ambient.
- Conèixer els principals sistemes de tractament de residus.

I. ECOLOGIA I ECOSISTEMES

Tema 1. L'Ecosistema

Nivells d'organització. L'ecosistema i els seus components. Ecosistemes autòtrofs i heteròtrofs.

Tema 2. L'Energia en els ecosistemes (I)

Transformacions energètiques. La radiació solar. Canvi climàtic. Producció primària i secundària. Repartiment de l'energia a les xarxes tròfiques.

Tema 3. L'Energia en els ecosistemes (II)

Aprofitament energètics de la producció agrària: la biomassa com a combustible sòlid i combustibles líquids d'origen agrícola.

Tema 4. Cicles biogeoquímics

Cicle de l'aigua. Tipus bàsics de cicles biogeoquímics. Cicle del N, P, S i C.

Tema 5. Població i comunitat

Poblacions i comunitats. Interaccions entre espècies: competència, depredació, herbivorisme, i parasitisme. Biodiversitat.

Tema 6. L'Ecosistema en el temps

Successió ecològica. Alguns exemples. Regularitats que s'observen en les successions ecològiques. Successió i explotació.

II. ECOLOGIA DELS SISTEMES AGRÍCOLA-RAMADERS

Tema 7. Ecologia dels sistemes agraris

Particularitats dels sistemes agraris. Producció agrària i problemàtica ambiental. Agroecosistemes. Sostenibilitat en sistemes agraris. Fonaments de producció ecològica.

Tema 8. Herbivorisme i dinàmica dels ecosistemes

Herbivorisme i demografia vegetal. Adaptacions a l'herbivorisme. Interaccions sòl-planta-herbívor-atmosfera. Càrrega ramadera.

Tema 9. Característiques de la producció animal i vegetal en condicions intensives

El procés d'intensificació agrícola ramadera: evolució històrica i conseqüències. Tipus de dejeccions animals. Avaluació de la producció de residus ramaders. Paràmetres de mesura del poder contaminant.

Tema 10. Contaminació del sòl i del aigua

Problemes derivats de l'excessiva aplicació de fertilitzants i de residus ramaders al camp. Efectes sobre la matèria orgànica. Aprofitament del nitrogen. Acumulació de fòsfor i altres minerals. Contaminació de les aigües.

III. UTILITZACIÓ I TRACTAMENT DE RESIDUS D'ORIGEN ANIMAL

Tema 11. Aprofitament de residus sòlids

Classificació. Caracterització físico-química. Valor fertilitzant. Utilització agrícola. Dosi recomanada. Compostatge.

Tema 12. Aprofitament de residus fluids.

Principals problemes detectats a Catalunya. Factors que intervenen. Classificació dels residus fluids. Valor agronòmic dels purins. Ús agrícola. Marc normatiu.

Tema 13. Sistemes de tractament de residus fluids.

Objectius. Classificació. Pre-tractaments. Tractaments. Compostatge. Tractaments integrals: Classificació

Tema 14. Mesures de control de la contaminació de fems fluids

Instal·lacions. Relació entre l'alimentació i càrrega contaminant. Planificació i gestió de residus ramaders.

IV. CONTAMINANTS ABIÒTICS

Tema 15. Introducció a l'ecotoxicologia

Perspectiva històrica. Ecotoxicologia: què estudia i a quins reptes s'enfronta. Objectius de l'ecotoxicologia. Avaluació del risc ambiental.

Tema 16. Dinàmica dels contaminants en els ecosistemes: abocament, transport i mecanismes d'incorporació als éssers vius

Fonts i transport de contaminants dins els compartiments. Concepte bioconcentració. Limitacions. Conceptes bioacumulació i biomagnificació.

Tema 17. Transformacions abiòtiques i biòtiques

Exemples de transformacions abiòtiques: pluja àcida, smog, radioactivitat. Compostos orgànics persistents (POP). Transformacions biòtiques. Toxicocinètica. Concepte de detoxificació. Síntesis letal.

Tema 18. Avaluació de la toxicitat

Relació dosi-resposta. Respostes graduals i quàntiques. Índex de toxicitat. Variabilitat i limitacions dels índex de toxicitat.

Tema 19. Monitorització dels contaminants

Concepte de monitorització. Fases de la monitorització. Monitorització química. Tècniques d'anàlisi química d'aplicació en Ecotoxicologia. Tècniques cromatogràfiques. Monitorització biològica. Tipus de biomarcadors.

PROGRAMA DE PRACTIQUES D'ECOLOGIA VETERINARIA Curs 2011-12

I. Vídeo 1. "Home"

II. Vídeo 2. "Informe Tierra"

III. Practica aula d'informàtica. Estudi de la dinàmica de poblacions

IV. Seminari. "Les EET, anàlisi tècnica anys després"

V. Practica sala microscopis. Herbivorisme: Anàlisi microhistològica dels fems

VI. Practica laboratori. Determinació de paràmetres indicadors de contaminació: Determinació d'organoclorats en teixits animals. Anàlisi de dades.

BIBLIOGRAFIA

I. ECOLOGIA I ECOSISTEMES

- BEGON, HARPER, TOWNSEND (1988). Ecologia, individuos, poblaciones y comunidades. Ed. Omega.
- MARGALEFF R. (1974). Ecologia. Ed. Omega.
- MARGALEFF R. (1991). Teoría de los sistemas ecológicos. Publicaciones Universitat de Barcelona.
- ODUM E.P. (1985). Fundamentos de Ecologia. Ed. Interamericana.
- ODUM E.P. (1992). Ecología: bases científicas para un nuevo paradigma. Ed. Vedral.
- TERRADAS J. (2006). Biografía del Món. De l'origen de la vida al col·lapse ecològic. Ed. Columna.

II ECOLOGIA DELS SISTEMES AGRICOLA-RAMADERS

- EHRlich P.R., EHRlich A., HOLDREN J.P. (1973). Human ecology. Problems and solutions. Ed. W.H. Freeman and Co.
- GLIESSMANN, S.R. 2002. Agroecología. Procesos ecológicos en agricultura sostenible.
- MONTOYA J.M. (1983). Pastoralismo mediterráneo. Publicaciones del Ministerio de Agricultura, pesca y alimentación.
- SPEDDING C.R.W. (1968). Producción ovina. Ed. Academia.
- SPEDDING C.R.W. (1979). Ecología de los sistemas agrícolas. Ed. Blume.

III. UTILITZACIO I TRACTAMENT DE RESIDUS D'ORIGEN ANIMAL.

- DARP (1995). Manual de gestió dels purins i de la seva reutilització agrícola. Generalitat de Catalunya
- FLOTATS X., CAMPOS E., PALATS J. (2004). Concentración de deyecciones ganaderas mediante procesos térmicos. *II Encuentro Internacional de gestión de residuos orgánicos. Pamplona*
- FUNDACIO "la Caixa" (1993). Residuos ganaderos Ed. Aedos. Barcelona.
- HEDUIT M., MARCHAL P.H. (1986). Les effluents de Porcherie. A "Le porc et son élevage". Perez et al (Eds.). Ed. Maloine. París.
- IGLESIAS L. (1995). El estiércol y las prácticas agrarias respetuosas con el medio ambiente. Hojas divulgadoras. MAPA.
- LOBERA J.B. (1996). Tratamiento integral de purines. Región de Murcia, Consejería de Medio Ambiente.
- NIELSEN V.C., VOORBURG T.H., L'HERMITE P. (Eds.) (1991). Odour and Ammonia emissions from livestock farming. Elvieser Public. London. New York.

IV. CONTAMINANTS ABIÒTICS

- CONNELL D. et al. (1999). Introduction to ecotoxicology. Blackwell Science
- CROSBY D.G. (1998). Environmental Toxicology and Chemistry (Topics in Environmental Chemistry). Oxford University Press.
- HARRISON R.M. (1990). Pollution: Causes, Effects, and Control. Royal Society of Chemistry.
- WALKER C.H. et al (2006) Principles of ecotoxicology. Taylor & Francis.
- NEWMAN MC, UNGER MA (2002) Fundamentals of Ecotoxicology. Lewis Publishers.

LINKS DE INTERÉS

- + Agencia Europea de medio Ambiente: <http://www.eea.eu.int/>
- + Ministerio de medio ambiente: <http://www.mma.es/>
- + Generalitat de Catalunya (inf. ambiental): <http://mediambient.gencat.net/cat/>
- + Diputació Barcelona (Medi ambient): <http://www.diba.es/mediambient/default.asp>
- + Universitat Autònoma de Barcelona: <http://www.uab.cat/mediambient/>
- + Agroecología: <http://www.agroecology.org/links.htm>
- + Generalitat de Catalunya: <http://www.ruralcat.net/>
- + Environmental Protection Agency: <http://www.epa.gov/>
- + Extoxnet Databases: <http://ace.orst.edu/info/extoxnet/>
- + OCDE (Pol·luents i Tòxics): <http://www.oecd.org/ehs/>
- + Pol·lució Marina: <http://www.imo.org/>
- + TOXNET (bases de dades en toxicologia): <http://toxnet.nlm.nih.gov/>
- + Pesticides information: <http://ace.orst.edu/info/extoxnet/pips/ghindex.html>

AVALUACIO DE L'ASSIGNATURA

- Les pràctiques son obligatòries i es valoraran amb proves individualitzades que tindran un valor del 20% sobre la nota final.
- La teoria es valorarà amb un examen tipus test (50 preguntes): 4 respostes de les quals 1 és correcte. Correcció tipus normal (pregunta incorrecta resta 0.33).
- Per aprovar l'assignatura s'han d'haver fet les pràctiques. La nota del examen fa promig amb la de pràctiques a partir de 4,5.